

BUJAĆ (136) *vb impf*

inf bujać (26). ◇ *praes 1 sg* bujãm (2). ◇ *2 sg* bujãsz (3). *3 sg* bujã (37). ◇ *1 pl* bujãmy (3). ◇ *2 pl* bujãcie (1). ◇ *3 pl* bujają (14). ◇ *praet 3 sg m* bujãł (6). *n* bujało (3). ◇ *2 pl m pers* bujaliście (2). ◇ *3 pl m pers* bujali (4). ◇ *fut 1 sg f* będę bujała (1). *3 sg m* będzie bujãł (1). *f* będzie bujała (1). *n* będzie bujało (1), bujać będzie (1) *RejAp* (1 : 1). ◇ *imp 2 sg* bujãj (2). ◇ *con 2 sg m* byś bujãł (1). ◇ *3 sg m by* bujãł (1). *n by* bujało (8). ◇ *1 pl m pers* bychmy bujali (1). ◇ *3 pl m pers by* bujali (4). *subst by* bujały (2). ◇ *part praes act* bujając (11).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. *Przekraczać miarę, swawolić, szaleć; dbać o przyjemności i rozkosze, używać, hulać; efferri animo, insolescere Mącz; bacchari, debacchari, perbacchari Cn (73) : RejRozpr K3; RejKup ee7, ee7v; Gdyż nam nie długo buiãć w nędzy światã tego. RejWiz 75v, 3v, 50v, 71v, 122, 144v, 175v; Ale iefli ty będziefz fye domagał v Krolã Bifkupftwã/ [...] albo Stãroftwã/ niprzecz innego/ iedno żeś buiãiąc nã Dworze vtrãcał fwe OrzRozm R2v; Insolesco, id est, efferor animo, Yeftem rofpuftnym/ vnofi mie moyã mysl/ fzáleyę/ buyam. Mącz 399b; Prot B2, B2v; RejAp 86v; ktory bez rozmyfłu á bez boiãżni Pãñfkiey buia fobie á pływa fobie/ iãko Jeleń w pufzczy/ nã rozmãitych pãftwiłkach światã tego RejPos 264v, 6v; Zda fie nam tãk nã wieki bychmy buiãć mieli RejZwierc 245, 31, 113v, 252, 270; V nas poſpolity człowiek niewolftwem nãd miarę iefł vciãżon: á ſłãchtã zãfię nãzbyt zwielkiey wolnoſci buia. ModrzBaz 72; StryjKron 432; Roſkoſzowãliſcie nã ziemi/ y buiãliſcie: odchowãliſcie/ ábo wytuczylifcie ſercã wãłze CzechEp 50; RybGęſli Cv.*

Fraza: »ciało buja« (6): *RejKup Mv*; By ciało nie buiãło/ iãko infze bydło. *RejWiz* 171, 79, 88v; áby ciało nie buiãło/ á duchowi powolne było *WujJud* 191; *ArtKanc* F10v.

Zwroty: »bujając pustopas« (2): *RejWiz* 190; [*niedbały*] y o ſwym wãłnym nic nie myfli/ iedno tãk fobie buia puftopas *RejZwierc* 100.

»w rozkoſzach bujać« [*szyk zmienny*] (6): Tãkiego nie flãchcicem lecz fortunnym zowã/ Co tãk buia w roſkoſzach/ á z niczemnã głowã. *RejWiz* 100v, 131; *RejAp* 128, 152v; *RejPos* 15v; Zyliſcie w roſkoſzãch nã ziemi (*marg*) y buiãliſcie. G. (-)/ y w zbytkãch wytuczylifcie ſercã wãłze *WujNT Iac* 5/5.

»po (swej) woli, swowolnie bujać« [*szyk zmienny*] (12): *RejWiz* 121v, 168v; Ale ty po ſwey woli/ nie dáy ciãłu buiãć/ Niechay ie duſzã rzãdzi *RejZwierc* 142; *RejAp* 81v; Nie dáy ſwowlonie rozumowi buiãć/ Boć iedno przez ten iefliſ człowiek poznãć. *RejZwierc* 214v, A3v, 115v, 223v, 269, 269v; *HistHel* Av; *PudlFr* 61.

»bujając po ſwiecie« [*szyk zmienny*] (9): *RejJóz* 17; Buiãiąc po tym ſwiecie iãko Paw gdy pierze/ Tu ku piëknemu fłoñcu nadobnie rozlzyrzy *RejWiz* 84, 79, 82, 128, 168v; Aby płocho niebuiãł po ſwiecie w młodoſci *BielKron* 477; *RejPos* 204; winny buia po ſwiecie/ á tẽn cierpieć muſi/ kto vkrzywdzon iefł *GórnRozm* 13v.

W przen (5) : Onã wãłłã Alleluia iãko pãni fobie buia A collecta zãniã chodzi Też fobie nã ſtãrofc godzi *RejRozpr* B4v; Zãchowa myfl ſtãtecznie/ á zley wãzetecznoſci/ Nie da buiãć nãd fobã *RejZwierc* 133; iedno iż w tobie buia á pãnuie moc onego okrutnikã *RejPos* 27; A ty wzgãrdziwifzy ty wãzytki ſwięte głofy á obietnice iego/ buiafz fobie po tey nędzney Sodomie ſwiatã tego *RejPos* 262, 196.

Przen: *Uzurpować sobie nad kim władzę, samowolnie panować; rozrządzać się* (9) : *RejWiz* 175v; *RejAp* 171; Tu iuż dopirko [książę świata tego] buiał/ tu iuż rozłzyrzał skrzydła swoie nád szyrokością fwiátá tego. *RejPos* 76v, 115.

bujac nad kim, nad czym (4): on okrutny hárcownik [= szatan] twoy/ który sobie buiał á rokofszował nád narodem ludzkim/ muiał krotko gdzieś ltác *RejPos* 87; Tu obác że [książęta] nie nád zamki/ nie nád miáfthy/ nie nád iákiami vrzędy ábo przełożeńtyw zacnemi tylko buiác máią/ ále w rozłádku á w ípráwiedliwości. *RejPos* 313, 71 v, 74v.

bujac w czym: iż Kápłan naywyższy dzierzý ná wódzy Krześcijánfkie Króle/ áby nie buiáli w ípráwách swoich Królewfkich/ iákoby chcieli: ále żeby ták poddánym swym królowáli/ iáko fye ná Koronácýéy swéy/ [...] obowiązáli *OrzQuin* S4.

2. *Wynosić się, być pysznym, próżnym* (5) : Serce ich w hárdey myfli z nádętofcýą buyáło *LubPs* Rv; *RejWiz* 180v.

Zwrot: »bujac wysoko, pod niebem« (3): TEn dom z myflą/ ácz zacny/ nie buiał wyfoko/ Alechmy iuż doználi/ [...] Záwždy ítrzela wyfoko/ Pan Bog pokornemi. *RejZwierz* 59, 141; *Phil* I4v.

3. *Poruszać się swobodnie, beztrósko, zwinnie, szybko; unosić się w powietrzu, latać; biegać lekko, prędko; evagari, exspatiari, vagari (per orbem terrarum, quocumque volare) Cn* (58) : Roškolfuią rozliczni ptacy ná wyfokofci drzew [...] á ielenie piękni y ine zwierzętá buiáią fkaczác ná żywnofciach gor wyfokich. *RejPs* 152v; przyffedł przedení/ ták yáł fie przebyegác y przechodzić/ álbo sobye buyác. *GliczKsiąż* H8v; Iáko kiedy piękny koń co buiał po łáce *RejWiz* 57v; Sokoł twárdo zwiázány dzwonki y pęczcámi/ Teraz iuż wolno buia gdzyes sobie s káwkámi. *RejWiz* 126, 24v, 48, 50, 57, 84v (10); Abowiem lácnoć buiác cudzemi skrzydłámi *RejZwierz* 25, 105v; Pátrz y Wilk w lefie iż thez buia sobie. Lecz gdy go goniá bárzo go tho íkrobie. *RejZwierc* [213]v, 157v; Głupia/ prófta owieczká/ Gdy iá páłterz niebáczny/ W lás buiác puści/ íkąd trudna vćieczká *GrabowSet* G3, R4v; Icáre przecz raczyłz Ták śmieie pod wiátr buiác vpaku niebaczyłz. *RybGęśli* C; Skrzydłámy pláżą po pod niebiu ptacy/ Ták bez fráfunku y bez wielkiey pracy/ Iuż sobie gorą/ iuż buiáią nífko *KlonFlis* B4v.

Zwroty: »bujac pod obłoki«: IÁko Więc orzeł młody/ [...] zá oycem pátrza [...] Kiedy álbo wyfoko buia pod obłoki/ Albo prędkí żwierz goni *KochJez* A2.

»bujac pustopas«: Ale gdy owo bydło wolno rospufzczone/ Buia márníe puftopás práwie na wfe ítrony. *RejWiz* 175.

»po woli, wolnie bujac« (2): *RejZwierz* 126; Wilk/ który wylągfy fie nádźiedzíníe/ potym sobie wolnie buia *PowodPr* 68.

»wysoko, po wysokości bujac« [szyk zmienny] (6): Sokoł dla kęfá mięfá wyfoko buiáiąc *RejWiz* 72v, 65v, 130; *RejZwierc* 99, 148; *KochJez* A2.

W przen (29) : *RejWiz* 116; kiedy zdrowe ciáło/ W roftropnych obyczáioch/ iż będzýe buiáło. *RejZwierz* 134, 25, 108, 127; W petlicách v nas Orzeł POLfki íiedzi/ áby nam niebuiał po Polfcze iákoby chciał *OrzRozm* L3v; *RejAp* 78v [2 r.], 186; *RejPos* ktv; Gdy ciáło żywie w nadobney íkromności/ Thám vmyfl buia w rozliczney rádości. *RejZwierc* [213]v; Ten ma narody wżýtki pod nogámi/ A iego flawá buia nád gwiazdámi. *KochPs* 173; *PaxLiz* B2; *ZawJeft* 3; *GrabowSet* C4v, T3v; *PudłDydo* B6.

Zwroty: »myślą bujać«: musisz go [oka] w Rzymie/ [...] y indzie po świecie myślą buiáiąc/ łzukać *OrzQuin F*.

»na wolności, po woli bujać« [szyk zmienny] (3): *RejWiz* 150; iż yuż duffá ma ná wolności buya *LubPs aa2; ArtKanc K15v*.

»by sokoł bujać«: [cnotliwa myśl] Iedno łoby by Sokoł buia w bełpyczeńńtwie *RejWiz* 103.

»bujac jako (by) orzeł« [szyk zmienny] (7): *OrzQuin Q4v*; Obudzi łie áno myłł oná włpaniła iáko Orzeł ku gorze włzytko buiáć chce/ á żadney iney rzeczy więcej ná pieczy nie ma/ iedno [cnotę] *RejZwierc 22v*; Piękniełz było gdy oni poważni krolowie/ Buiáli łobie w Polńzcze by zacni Orłowie. *RejZwierc 249, 68, 38v, 102, 146*.

Synonimy: 1. rozkoszować, szaleć; 3. biegać, latać.

Formacje pochodne: nabujac się, pobujac, rozbujac, rozbujac się, wzbujac się, zbujac się.

Cf **BUJAJĄCY**, BUJANIE

ZZie